

KOMM. OG REG. DEP	
05 JUL 2005	
0413411-98	
Ark	531.1
Avd.	INNPREKAB

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

30.06.2005

HØRING: NOU 2004:20 NY UTLENDINGSLOV

Antirasistisk Senter takker for anledningen vi har fått til å kommentere forslaget til ny utlendingslov.

Antirasistisk Senter var invitert til å delta i referansegruppen som var nedsatt av lovutvalget. Vår opplevelse var imidlertid at referansegruppa fungerte mer som et demokratisk alibi for utvalget og sekretariatet, enn som et uttrykk for et virkelig ønske om dialog med de ulike organisasjonene. Ingen forslag som lovutvalget vurderte, ble drøftet tatt opp eller informert om på møtene i referansegruppen. Vi har heller ikke fått tilgang til de ulike kildene som det refereres til i NOUen. Naturlig nok ble store interesseorganisasjoner som LO og NHO hørt, samt noen andre organisasjoner som driver direkte tjenesteyting for staten, men en generell erfaring var lovutvalgets manglende interesse i å utforske erfaringer og visjoner fra de fram møtte organisasjonene. Dette reflekteres i NOUen, som på vesentlige områder knapt kommenterer viktige innspill om f.eks familie og arbeidsinnvandringen.

Etter å ha lest lovutvalgets forslag, kan vi konstatere at viktig deler av utredningens mandat ikke er fulgt godt. Dette gjelder f.eks at ikke-diskrimineringsprinsippet skal ligge til grunn for arbeidet i utvalget. Vi kan heller ikke se forslagene fra lovutvalget betyr forenkling av regelverket. Vi frykter at praktiseringen vil by på et enda mer komplisert og uoversiktlig regelverk. Et annet viktig aspekt i mandatet var synliggjøring av forholdet mellom utlendingsloven og integreringspolitikken. Vi kan ikke se noe synliggjøring av dette forholdet annet enn at en streng familiegjenforeningspolitikk og utvisningsbestemmelser gjennomsyrrer utredningen. Selv om dette er i tråd med den allmennoppfatningen som rår i samfunnet per i dag, er det ikke dermed sagt at det er det som tjener samfunnet best. Denne oppfatningen går ut på at en strengere og hardere behandling av innvandrere vil føre til bedre integrering. Dette fordi innvandrere selv ikke vil integrere seg, og ikke skjønner helt hva som er til deres beste. Det nevnes sjelden f.eks i hvilken grad de strenge utvisningsbestemmelsene er årsaken til at myndighetene ikke føler seg så presset til å sette i gang kriminalitetsforebyggende tiltak. Det nevnes også sjelden de hindringene innvandrere møter på alle områder for å fungere godt som individ eller i familie. Man ser ofte på innvandreernes tradisjoner og kultur som uforanderlig, og ser ikke på sin egen praksis og de oppvekstmuligheter unge og voksne tilbys i samfunnet.

Flere av forslagene til lovutvalget vil ramme mange innvandrere. De negative konsekvensene av en hardere behandling av utlendingslovverket er overhodet ikke blitt vurdert. Blant annet men hensyn til integrering av innvandrere når det gjelder de konfliktene som man legger opp til med innvandrere på den ene siden og staten som er den sterkeste part på den andre siden.

I realiteten opplever vi i dagens utlendingslovverk at myndighetene ofte står nokså fritt til å praktisere loven slik de finner det hensiktsmessig til enhver tid. Vi konstaterer at dagens strenge praksis, som ikke er klart nevnt i dagens lovverk, baseres på forvaltningens mulighet til å utøve det frie skjønn. Utlendingsloven er nærmest holdt utenfor domstolenes kompetanseområde, og er å se på som lovparagrafer i NOUen.

Kommentarer til de enkelte bestemmelsene:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 2 Lovens forhold til internasjonale regler

Loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke utlendingens stilling.

Kapittel 2 Kontroll med inn- og utreise

§ 9 Besøksvisum, transittvisum og lufthavntransittvisum

Antirasistisk Senter senteret mener at Norge i utlendingsloven klart må avgrense seg mot innvandring av personer som ikke er interessert i å arbeide for fellesskapets beste og kan skade landets interesser, men vi er samtidig redd for at 2.ledd kan bli brukt til en ytterligere avgrensning av folk fra andre deler av verden enn Europa. Vi er av den oppfatning at en slik avgrensning ikke er til Norges beste og sementerer en begrenset måte å tenke etnisitet og muligheter på.

Antirasistisk Senter foreslår derfor et nytt ledd til paragraf 8 eller en ny paragraf 4, som vektlegger ikke-diskriminering som et ledende prinsipp. En slik paragraf eller nytt ledd går utover lovens oppfølging av internasjonale regler og framhever et aktivt ønske om å rekruttere folk til Norge med en variert etnisk, regional og kjønnsmessig bakgrunn.

I 3. ledd skal søker eller medfølgende barn nektes visum, dersom myndighetene vurderer at det er en risiko for at de kan bli mishandlet av herboende.

Antirasistisk Senter er bekymret for denne bestemmelsen som gir utøvende myndigheter vide fullmakter til å nekte visum, samtidig som vi undrer oss over at misbruk som er et straffbart forhold, i tillegg innlemmes i utlendingsloven. Vi foreslår heller at det i forskriftene inngår som en plikt for UDI, ambassader og konsulater å informere om den norske straffeloven, de rettshjelpstilbud som forefinnes og om hvorvidt herboende er under granskning av politiet. Om personer i Norge bedriver straffbare forhold, som misbruk av kvinner, må disse straffefølges.

§ 15 Gjennomføring av grensekontroll

I § 15 2. ledd heter det at det også kan foretas andre former for identitetskontroll, som f.eks kan være fingeravtrykks eller irisscreening i grensekontrollen.

Antirasistisk Senter kan ikke skjønne at det kan være behov for denne type identitetskontroll i grensekontrollen. Vi mener det må være en absolutt forutsetning for ytterligere kontroller, enn gjennom vanlige reisedokumenter, at det er en begrunnet mistanke om straffbare forhold f.eks at oppgitte identitet ikke er riktig. Igjen er vi bekymret for at slike kontroller blir en måte å trakassere spesielt folk med en annen hudfarge og spesiell geografisk tilhørighet ut fra en generell mistenksomhet av disse grupper mennesker.

§ 17 Bortvisning ved grensekontroll

Paragraf 17 e og f gir mulighet til å bortvise utlendinger som ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet eller ikke har tilstrekkelige midler til opphold i riket og hjemreise.

Antirasistisk Senter er generelt skeptiske til slike formuleringer i lovteksten. Har vedkommende fått visum og oppholdstillatelse, og disse tillatelser er gyldige, må utlendingen få innreise.

§ 19 Plikt i andre tilfelle til å gi melding til myndighetene

I § 19 gis det påbud om alle som har plikter til å melde fra til myndigheter om utlendingers bevegelser i Norge.

Antirasistisk senter er svært bekymret over denne bestemmelsen som over tid har utviklet seg til å inkludere nærmest en total kontroll over utlendingers liv. Etter 19 a kan også andre enn det som er nevnt i lovteksten pålegges å gi melding til politiet når utlending overnatter hos dem. Dette er nokså betenkelig da kontakt med utenlandske borgere vil bli oppfattet som belastende dersom man skal kunne pålegges meldeplikt. Mange vil derfor være skeptiske til å få seg utenlandske venner når det fører til overvåking av dem selv.

Antirasistisk senter ønsker hele denne paragrafen fjernet og erstattet med at visse instanser som flyselskaper, båtselskaper, hoteller etc skal føre oversikter over sine passasjerer og gjester i tilfelle ulykker. Politiet skal kunne innhente opplysninger når det foreligger en begrunnet mistanke om straffbare forhold.

§ 20 Annen utlendingskontroll

§ 20 gir politiet vide fullmakter til å stanse en person og kreve legitimasjon når det antas at vedkommende er utenlandsk statsborger og omstendighetene gir grunn til slik kontroll. Ved

slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om mulig gi opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet på det rene.

Antirasistisk Senter er uhyre skeptiske til denne lovparagrafen. Politiet får en nesten ubegrenset rett til å stanse personer og granske deres forhold. Selvfølgelig står politiet ovenfor en krevende oppgave når vi vet at det befinner seg personer uten lovlig opphold i riket, men vi vet også at slike fullmakter har vært brukt selektivt av politiet til å trakassere borgere med fast opphold. Samtidig innebærer denne paragrafen at det i praksis innføres legitimasjonstvang for alle borgere som politiet må kunne anta er "utenlandske borgere". Vi blir ikke beroliget av at lovutvalget skriver i merknadene sine at utseende ikke alene skal utløse kontroll. Det er beklagelig at en på denne måten går god for at "hudfarge" blir en av momentene som skal utløse kontroll. Når man legitimerer sorteringen, slik vet vi at det i praksis blir hudfarge og utseende et avgjørende moment.

Antirasistisk senter er i mot formuleringen i § 20 og anbefaler at myndighetene i lovteksten slår fast at identitetskontroller ikke skal baseres på utseende. Bare med en klar holdning vil man hindre at politiet foretar kontroller som innebærer at alle som ser "utenlandske" ut blir utsatt for unødvendig trakassering. Vi er av den oppfatning at Norge som et flerkulturelt samfunn må beskytte sine borgere mot diskriminering og viser til lovens paragraf 2 og 3.

1. § 21 Kompetansebestemmelser

I § 21 gis tollvesenet oppgaver i å bistå politiet når det gjelder undersøkelse av personer og fartøy.

Antirasistisk senter er i mot at tollvesenet gis oppgaver utover sin kompetanse.

Kapittel 4 Opphold i forbindelse med arbeid, studier mv. for utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

Under dette kapittelet presenteres regelverket for personer som kommer fra områder utenfor EØS-området. Mens det er relativt enkelt å søke opphold og arbeid i Norge for EØS-borgere, er det motsatte tilfelle for alle andre.

§ 33 Oppholdstillatelse for arbeidstakere

I § 33 heter det at arbeidssøker kun kan få arbeid når stillingen ikke kan besettes av nasjonal eller EØS-arbeidstaker, lønns- og arbeidsvilkår må være i forhold til gjeldende tariffavtale og det må foreligge et arbeidstilbud. I 2. ledd gis det mulighet for å fastsette at oppholdet ikke kan gi grunnlag for permanent oppholdstillatelse og andre begrensninger. Det sies og at om en person er absolutt nødvendig er det mulig å omgå kravene om fagutdanning etc. Forskrifter skal regulere nærmere adgangen til arbeidsinnvandring.

Antirasistisk Senter er som tidligere nevnt skeptiske til den doble måten å innordne innvandringen på. Vi har ingenting imot EØS-regelverket, heller tvert i mot, det er en godt utgangspunkt også for andre arbeids- og oppholdssøkere. Et grunnpremiss bak EØS-regelverket er at søker har eget utkomme eller søker arbeid. Arbeid er også grunnlag for fast opphold. Hvorfor er ikke dette en god modell også for andre søkergrupper?

Innvendinger mot en slik åpning av innvandringen har vært at dette medfører at arbeidsrettigheter, lønn og velferdsgoder uthules. Et annet vesentlig argument har også vært at vi da kan risikere en større innvandring enn arbeidsmarkedet kan make å absorbere og at dette vil være å gå på tvers av ordninger ellers i Europa.

Antirasistisk Senter mener det er viktig at Norge forholder seg til personer fra flere områder i verden enn personer hovedsakelig fra Europa og USA for økonomisk vekst og stimulans så vel som menneskelig utveksling av kunnskap, innsikt og verdier. Vi har mange historiske eksempler, som USA og Australia, hvor migrasjon har vært en årsak til disse landene/kontinentenes vekst og velstand. Vi har også lært fra disse landenes store klasse- og raseforskjeller om betydningen av å ivareta befolkningenes generelle levevilkår og velstand. Bestemmelser om å overholde tariffletninger og opphold på grunnlag av arbeid, studier eller annet utkomme kan derfor være et godt utgangspunkt.

§ 36 Oppholdstillatelse i utdanningsøyemed o.l.

I § 36 om oppholdstillatelse i utdanningsøyemed heter det at studenter ikke har alminnelig rett til å ta arbeid om ikke annet framgår av forskriften. Oppholdstillatelse som student, au-pair eller praktikant kan heller ikke danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Antirasistisk Senter synes det er helt urimelig at utenlandske studenter ikke skal kunne ta seg arbeid, enten deltid eller i en sesong, slik som norske studenter gjør. Det er også urimelig om ikke ektefelle til studenter kan ta seg fulltids arbeid. Studenters innsats forringes vanligvis ikke av at man også jobber, det kan tvert i mot være en stimulans til ytterligere innsats.

Likeledes er det viktig at utenlandske borgere i Norge også får anledning til å ha au-pair og praktikanter. Etter vår oppfatning må disse personene og studentene ha mulighet til fast opphold i Norge, om de får et tilbud om arbeid.

Kapittel 6 Beskyttelse

§ 38, § 39, §40, §42, §43, §44 og §45

I § 38 om oppholdstillatelse for utlending som trenger beskyttelse/asyl heter det at utlending som er i riket eller på norsk grense skal få beskyttelse dersom utlendingen har en velbegrunnet frykt for forfølgelse eller som ved tilbakevending til hjemlandet vil være utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Også ektefelle/samboer og barn under 18 år har rett til oppholdstillatelse som flyktning.

I § 39 defineres hvilke handlinger som skal anses å utgjøre forfølgelse. Det er handlinger som utgjør en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter og forfølgelsen kan ta form av fysisk og psykisk vold, herunder seksualisert vold, handlinger som er motivert av kjønn eller rettet særlig mot barn og offentlige handlinger som er diskriminerende og uforholdsmessige. Forfølger kan være staten og ikke-statlige aktører. Retten til opphold gjelder ikke dersom utlendingen kan få beskyttelse i andre deler av hjemlandet.

I § 40 defineres rase, religion, nasjonalitet, sosial gruppe og politisk oppfatning. I § 41 angis grunnlaget hvor søknad om beskyttelse kan avvises. Det er f.eks om vedkommende har fått asyl/beskyttelse i et annet land, kan kreves mottatt i et annet land eller har hatt opphold i et land hvor utlendingen ikke var forfulgt.

I § 42 heter det at en sak kan stilles i bero i inntil to ganger 6 måneder, dersom det er utsikt til snarlig bedring i situasjonen.

§ 43 Kollektiv beskyttelse i en masseflyktsituasjon

I § 43 gis det bestemmelser om saksgangen i masseflyktsituasjoner. Her gis personer i gruppene eventuelt midlertidig opphold på grunnlag av en gruppevurdering. Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse, gjelder for ett år og kan forlenges i inntil tre år. Deretter kan det gis midlertidig tillatelse som kan gi grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 44 Oppholdstillatelse etter anmodning fra internasjonal organisasjon mv.

. Etter § 44 kan utlending gis opphold etter anmodning fra FNs høykommissær for flyktninger.

§45 Utelukkelsesgrunner

I § 45 oppgis utelukkelsesgrunner til beskyttelse, dersom utlendingen blant annet har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot menneskeheten og FNs formål og prinsipper.

Antirasistisk Senter merker seg at utvalget velger å utvide grunnlaget for asyl ved å inkludere deler av den gruppen som til nå har fått opphold på humanitært grunnlag, fordi de ikke kan sendes tilbake til forfølgelse med de som har status som konvensjonsflyktninger. Etter utvalgets mening gir dette et riktigere inntrykk av hvem Norge er folkerettslig forpliktet til å gi et fristed. Samtidig er Norge forpliktet etter den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen til å beskytte enhver mot tortur, annen umenneskelig og nedverdiggende behandling og dødsstraff. Det betyr at også personer som lever i en krigssone vil kunne få asyl. Den foreslåtte lovteksten baserer seg dessuten på regler det nylig er oppnådd enighet om i EU. Utvalget ønsker slik også å signalisere at norsk asylpolitikk er på linje med politikken i andre europeiske land og at dette forhindrer at Norge virker tiltrekkende for de som måtte ønske å bruke asylinstituttet til å skaffe seg en ny tilværelse i Norge.

Antirasistisk senter er glad for at flere forfølgelsesgrunner nå uttrykkes direkte i lovteksten, og at flere grupper som er forfulgt har mulighet til å søke asyl enn tidligere. Antirasistisk Senter er også lettet over at kjønnsbasert og aldersbasert asyl utheves selv om vi neppe tror at disse endringene vil bety mye i praksis.

Vi er sterkt bekymret over at adgangen til å søke opphold med bakgrunn i rimelighetshensyn beskjæres. Det vil etter vår oppfatning fortsatt være hensiktsmessig å ha en slik sekkepost for tilfeller som ikke av myndighetene blir definert inn under beskyttelsesreglene.

Til tross for at flere nå i teorien har mulighet for å søke beskyttelse er vi sterkt bekymret for om dette er reelle muligheter i praksis. Praksis viser at det er svært vanskelig for asylsøkere å sannsynliggjøre og dokumentere sin søknad. Utvalget viser til runde og inkluderende fortolkninger i NOUen, men de sier også at asylsøkere ikke må forvente en mer liberal behandling i Norge enn i andre EU-land. Vi synes også det er uholdbart at søknader kan stilles i bero i to ganger seks måneder, siden det er sjelden at situasjoner endrer seg så fort og blir en ekstra belastning for asylsøkeren. Da foreslår vi sekundært at saken går sin normale gang i forhold til forfølgelsesgrunnlaget, og at den heller trekkes tilbake om freden skulle være sikret i perioden.

Antirasistisk Senter foreslår at en egen paragraf tydeliggjør betraktninger som skal gjøres i forhold til saksbehandlingen av en asylsøknad i relasjon til dokumentasjon av forfølgelsesgrunnlaget.

Antirasistisk senter foreslår også at § 42 utgår.

Kollektiv beskyttelse kan være en god løsning i situasjoner med akutte konflikter og forfølgelse, men senteret er bekymret for at denne bestemmelsen innebærer en uthuling av den individuelle retten til å søke asyl. Vi føler oss heller ikke bekvem med den lange tidshorizonten før den forfulgte eventuelt får permanent opphold. Vi tror at det er mest gunstig for flyktningen og samfunnet at vedkommende snarest kommer i arbeid og innarbeider seg i samfunnet.

Antirasistisk Senter foreslår primært at § 43 utgår og sekundært at en akutt massefluktsituasjon kun gir anledning til å stille saksbehandlingen i bero i ett år.

Senteret merker seg at utvalget viser til at kvinner på samme måte som menn kan være forfulgt på grunn av politisk oppfatning, men de kan også være utsatt for kjønnsbasert forfølgelse gjennom medlemskap i en sosial gruppe. Utvalget sier og at selv om mangelen på statlig beskyttelse skulle skyldes en kvinnekriminerende politikk fra statens side, vil det neppe alltid bli ansett å foreligge et rettskrav på flyktningbeskyttelse i norsk rett. I de saker hvor opphold har blitt innvilget har dette ofte skjedd med grunnlag i opphold på humanitært grunnlag. Det finnes kun enkelte eksempler på at flyktningbeskyttelse har blitt innrømmet.

Antirasistisk Senter foreslår at det etableres en ny paragraf som tar opp kjønnsbasert forfølgelse og de ulike vurderinger som skal gjøres og at det også i kapittelet om opphold av sterke rimelighetsgrunner tilføyes et ledd i § 47 om kjønnsbaserte overgrep ved retur.

Senteret er forbauset over utvalgets betraktninger når det gjelder handel med mennesker. Her vises det til at Norge ikke er forpliktet til å gi ofre for handel med mennesker varig eller midlertidig opphold verken etter FNs kvinnekonvensjon eller FN protokollen mot menneskehandel. Slik situasjonen er i dag kan bortvisnings- og utvisningssaker på dette grunnlag stilles i bero i 45 dager. Refleksjonsperioden kan forlenges ved at det gis en begrenset, midlertidig oppholdstillatelse. Igjen er vi forbauset over utvalgets iver etter å beskytte kvinner mot voldelige menn i Norge og mot tvangsekteskap, mens temaet menneskehandel blir feiet litt under teppet.

Antirasistisk Senter mener så absolutt at Norge er forpliktet til å følge opp ofrene for menneskehandel i Norge gjennom sin egen handlingsplan. En ny handlingsplan er til og

med på trappene. Vi foreslår dermed en ny paragraf, som tar opp voksne og barns rettstilling ved menneskehandel. Denne paragrafen bør kunne gi voksne og barn opphold i Norge ved menneskehandel, dersom det ikke er i deres beste interesse å returnere til hjemlandet eller myndighetene ikke kan beskytte dem og deres familier der.

Kapittel 7 Adgang til opphold av sterke rimelighetsgrunner

§ 47 Oppholdstillatelse av sterke rimelighetsgrunner

I § 47 framgår det at utlendingen kan få opphold på grunn av en totalvurdering eller på grunn av særlige omstendigheter som; enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur, tvingende helsemessige forhold og ved særlig tilknytning til riket. Ved en vurdering av om tillatelse bør gis kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn og eventuelt barns beste. Det kan fastsettes at tillatelsen ikke gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Utvalget har imidlertid valgt å ha mer utfyllende kriterier enn den generelle rimelighetsbestemmelsen som gjelder for nåværende lov, selv om listen ikke oppgis å være uttømmende. Utvalget har også valgt at det ikke kan framsettes noen søknad om opphold direkte etter paragrafen. Det kan imidlertid åpnes for dette i forskrift.

Antirasistisk senter er positiv til at loven innholder en bestemmelse som åpner for skjønn for både asylsøkere og andre utlendinger. Senteret er også positiv til at barns situasjon og helseforhold framheves, men vi er skeptiske til den generelle innstramningen av denne meget viktige "sekkepost" bestemmelsen. Det praktiske liv viser til såpass mange eksempler på avslag på søknader som strider mot folks rettsforståelse og fornuft. Det er et absolutt behov for en fleksibel bestemmelse som kan fange opp disse forholdene, nå som loven er utformet og tenkt praktisert enda mer restriktivt. Det er også nødvendig å inkludere kjønnsbaserte overgrep ved retur i og med at svært vanskelig for denne gruppen å komme inn under flykningbeskyttelsesbestemmelsene.

Antirasistisk senter foreslår at 3. (innvandringsregulerende), 5. (midlertidighet) og 6. (forskrift) ledd utgår og at det kommer inn et nytt ledd som presiserer at også andre forhold som er forbundet med retursituasjonen inntas. Vi foreslår også et nytt ledd, som gjør sterke menneskelige hensyn til en grunn til oppholdstillatelse. Enkeltpersoner må kunne søke en tillatelse på dette grunnlaget. Senteret foreslår også at kjønnsbaserte overgrep ved retur gjøres til et oppholdsgrunnlag på lik linje med enslige mindreårige som ikke får forsvarlig omsorg ved retur.

I § 48 heter det at utlending som har fått endelig avslag på sin søknad om oppholdstillatelse, som for tiden ikke kan iverksettes, kan få midlertidig oppholdstillatelse. Tillatelsen gir rett til arbeid. Vedkommende har imidlertid ikke rett til å besøke andre Schengen land.

Antirasistisk senter viser til det helsemessige og moralsk uheldige i at personer blir værende i landet over lengre tid på midlertidige tillatelser. Vi foreslår at dersom utlendinger ikke kan returneres med en gang gis permanent opphold. Sekundært at midlertidigheten ikke gjøres lengre enn 1. år, i og med at søker antagelig allerede har ventet lenge på utfallet i saken.

Kapittel 8 Familieinnvandring

§ 49 Familiegjenforening mellom ektefeller

I første ledd av § 49 angis hvem (referanseperson) det kan søkes familiegjenforening med i Norge. Det er personer med fast opphold, også de som har opphold som kan danne grunnlag for permanent opphold. Personer som lever i Norge, men hvor ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt, har ikke rett til opphold og for samboerskap er det et krav at personene har hatt et etablert samliv i et halvt år før søknad fremmes.

Antirasistisk senter er av den samme oppfatning som menneskerettighetene om at familiegjenforening er viktig for alle mennesker og ser ikke noe grunn for at det ikke også skal gjelde fullt ut for de som har hatt kollektivt opphold og fremdeles skal bo i Norge. Regulerte samlivskontrakter og partnerskap bør også kunne danne det formelle grunnlaget for familiegjenforening. Det kan være vanskelig å finne steder hvor to parter kan leve sammen i et halvt år.

I 2. ledd heter det at begge parter må ha fylt 21. år ved familiegjenforening, med mindre samlivet var etablert i Norge eller før søkeren kom til Norge. Det er også i 3. ledd et vilkår at ektefellene skal bo sammen. I 4. ledd heter det at kun den først ektede kan få familiegjenforening, dersom referansepersonen er gift med flere.

Antirasistisk Senter mener det er ikke riktig å heve ekteskapsalderen for familiegjenforening fra 18 til 21 år. Etter norsk lov kan ungdom gifte seg ved fylte 18 år, det er da høyst underlig at 21. år gjøres til grunnlag for familiegjenforening. Problemet med tvangsekteskap oppgis av utvalget som en årsak. Det er all grunn til å være bekymret for at mennesker utsettes for tvangsgifte. Straffeloven og andre lover har derfor bestemmelser som rammer tvangsekteskap og utnyttning. Å regulere tvangsgifte gjennom utlendingsloven i tillegg, medfører imidlertid at det i praksis etableres to aldersgrenser for giftemål i Norge. Siden lovforslaget er ment å gjelde personer med tilknytning til land med tidlig ekteskapsalder, vil den gjelde og ramme minoritetsungdom og er slik en umyndiggjøring av dem. Som utvalget påpeker er det ikke sikkert at regelen vil hjelpe jentene, og det er ikke usannsynlig at de jenter som utsattes for tvangsgifte vil bli holdt tilbake i foreldrenes hjemland til de er 21 år. De vil da være enda lengre borte fra hjelpeapparatet enn før.

Antirasistisk senter er for at 2. ledd erstattes av et vilkår på 18 år for familiegjenforening.

§ 50 Familiegjenforening mellom samboere

I § 50 kreves det for familiegjenforening av samboere at de har levd i et fast samboerforhold i 2 år eller har barn med referansepersonen. Som en hovedregel må partene også her være over 21 år.

Antirasistisk senter mener at også her kan et registrert parforhold eller samboerkontrakt være et alternativ til to års samboerforhold. Også her mener vi at alderen skal være 18 år for gjenforening og i slik i overensstemmelse med ektespasloven.

§ 51 Familiegjenforening mellom barn og foreldre

I § 51 skisseres grunnlaget for familiegjenforening mellom barn og foreldre. Som en generell regel har alle barn under 18 år rett til familiegjenforening med en norsk bosatt referanseperson. Barn under 21 år kan imidlertid ha rett til gjenforening dersom søker er forsørget av en utlending som har tiltrådt Den europeiske sosialpakt. Foreldre får ikke gjenforening med et barn når utlending har fått opphold på grunn av praktiske returhindringer eller fordi vedkommende er vernet mot utsendelse. Det kan også fastsettes andre unntak der hvor foreldrene er gitt oppholdstillatelse som ikke kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Antirasistisk senter mener at bestemmelsen om at barn under 21 kan gjenforenes med foreldre godt kan gjelde alle barn under 21 år. Vi foreslår dermed at 4. ledd endres. Vi foreslår at 5. ledd utgår, slik at familiegjenforening med barn gjøres til en absolutt regel.

§ 55 Enslig mor eller far med voksent barn i Norge

I § 55 gis en enslig mor eller far over 60 år uten ektefelle, samboer eller slektning i opp- eller nedstigende linje i hjemlandet mulighet til gjenforening med barn over 18 år i Norge.

Antirasistisk senter mener dette er en god regel, men ønsker å utvide den til begge foreldre. Oppholdet må kunne innvilges uavhengig av slektninger i utlandet.

§ 56 Korttidsopphold for å besøke barn i riket

I § 56 kan oppholdstillatelse av inntil ni måneder gis til foreldre som skal besøke barn i Norge. Ved vurdering om tillatelse skal gis, skal det tas hensyn til sannsynligheten for at søker vil returnere til hjemlandet etter besøksperioden. Foreldre har ikke rett til arbeid eller permanent opphold. Ny tillatelse etter denne bestemmelsen kan tidligst gis etter ett års opphold utenfor riket.

Antirasistisk senter mener det er svært viktig for mange familiers trivsel og psykisk helse å ha mulighet for besøk av foreldrene. Vi er imidlertid svært bekymret for en restriktiv vurdering av 2. ledd, om sannsynligheten for at søker ikke vil returnere, og mener at denne bestemmelsen må utgå. Antirasistisk Senter mener også at 4. ledd om at det må gå ett år mellom hver gang det tillates familiebesøk utgår. I ett nytt ledd kan det heller framgå at det generelt forventes at søker og familie er i stand til å dekke kostnadene selv. Vi kan heller ikke se noe problem i at søker får arbeid, det er samme ordning som også gjelder for EØS-borgere.

§ 57 Familiegjenforening i andre tilfeller

I § 57 åpnes det for familiegjenforening også i andre tilfeller enn de helt åpenbare, noe som Antirasistisk Senter er meget fornøyd med. Her skal det imidlertid også legges vekt på innvandringsregulerende hensyn noe som svekker bestemmelsen. Da vet vi hvordan blir anvendelsen av bestemmelsen med tanke på den diskriminerende praksisen som skjer overfor innvandrere fra visse land.

II. Familieetablering

§ 58 Familieetablering gjennom ekteskap

I § 58 tas opp det som utvalget kaller familieetablering gjennom ekteskap. Dette dreier seg om familieetablering i Norge mellom søker og referanseperson, som ikke tidligere har levd i et etablert samliv. I 3. og 4. ledd heter det at oppholdstillatelse kan nektes dersom det er sannsynlig at formålet hovedsakelig har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren og dersom det er en risiko for at søker vil bli utsatt for mishandling og utnyttelse. Ekteskap og partnerskap gir rett til familieetablering, men også her gjelder kravet om 21 år. Utvalget oppgir at dette gjelder for å motvirke et utilbørlig press i ekteskapsammenheng.

Antirasistisk senter er i mot bruk av begrepet familieetablering. Dette fører til en sammenblanding av å ha rett til å gifte seg og kunne bo sammen med ektefellen i Norge. Forslaget er ment å hindre tvangsekteskap, men tiltaket er av en slik art som et demokratisk land ikke kan være tjent med. Det er meget problematisk fordi det setter skranker for menneskers adgang til å inngå ekteskap. At myndighetene tar sikte på å regulere adgangen til å inngå ekteskap for i praksis visse grupper av mennesker er meget beklagelig fordi forslaget går dypt inn i privatsfæren til den det gjelder og vil smitte over og vil kunne føre til at innvandrerbefolkningens rettigheter og rettsikkerhet også på andre områder blir svekket.

Antirasistisk Senter har som tidligere nevnt for forebyggende arbeid for å hindre tvang og utnyttning, men mener at dette primært må gjøres gjennom straffeloven og i det lange løp gjennom å skape gode muligheter for personlig vekst for unge og voksne med innvandrerbakgrunn i det norske samfunnet. Vi er derfor skeptiske til 3. og 4. ledd, som kan bidra til å hale ut saksbehandlingstiden og ramme personer som har en ærlig intensjon om ekteskap og samvær. Ambassader og konsulater må få veiledning og instruksjoner for å jobbe forebyggende, samt å kunne bistå om det er behov for hjelp ved tvangsgifte. Her bør også de europeiske land kunne samarbeide gjennom EØS-nettverket.

Vi er også meget bekymret for ordlyden av pkt 3 i § 58 der det heter "Oppholdstillatelse kan nektes dersom det framstår som sannsynlig at det hovedsaklige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren". Etter den paragrafen kan hvem som helst bli rammet av bestemmelsen idet de søker om oppholdstillatelse basert på ekteskap.

§ 59 Oppholdstillatelse for å inngå ekteskap

I § 59 kan det gis oppholdstillatelse med inntil 6 måneders varighet til søker som skal inngå ekteskap med referanseperson.

Antirasistisk senter mener denne bestemmelsen er nyttig, men at den bør gi anledning til å ta arbeid. Slik kan også søker finne ut om sine muligheter på arbeidsmarkedet.

§ 62 Unntak fra retten til familieinnvandring

I § 62 kan familieetablering nektes om det er i strid med referansepersonens oppholdstillatelse eller om referansepersonen ikke samtykker i at søkeren gis tillatelse.

Etter Antirasistisk senters forståelse er det selvsagt at en ektefelle ikke kan søke om familieetablering med en kvinne som har fått opphold nettopp på grunn av volden fra

ektefellen. Ekteskapet er likeledes ugyldig om referansepersonen har vært tvunget til ekteskap. Tvang og overgrep må forfølges aktivt gjennom straffeloven, i bestemmelsene om ekstra- territorial lovgivning, og gjennom tiltak fra det offentlige og frivillige organisasjoner, som informerer om følgene av slike lovbrudd. Informasjon om vold mot jenter og kvinner må inn på alle nivå av samfunnet, i utdanningssystemet, i helse- og sosialsektoren, i frivillig sektor og i utlendings- og utenriksforvaltningen. Positiv informasjon er viktig, hvor samfunnet har som utgangspunkt at nesten alle foreldre ønsker det de tror er det beste for barna og familien. Kommunikasjon med foreldrene må være av en slik art at de enkelte føler at de er i en dialog med det offentlige og ikke kun gjenstand for direktiver.

I merknaden til bestemmelsen nevnes det også at unnlattelse av aktiv støtte til søknaden fra herboende ektefelles side, skal kunne gi grunnlag for å avslå den. For å unngå stor grad av skjønn bør det utarbeides klare retningslinjer for slike tilfeller.

§ 64 Ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag

I § 64 oppgis grunner for oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag. Det kan skje hvis samlivet opphører på grunn av referansepersonens død, om samlivet har opphørt og det er grunn til å anta at søker eller eventuelle barn har blitt mishandlet i forholdet, dersom søker vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet eller søker vil komme i en særlig vanskelig situasjon dersom tillatelse nektes.

Antirasistisk senter er svært glad for at en person nå ikke lenger mister oppholdstillatelsen om referansepersonen dør. Det er et stort framskritt. Vi synes også at bokstav c i 2. ledd er meningsfull i og med at personer som kommer i en vanskelig situasjon skal kunne få oppholdstillatelse selv om samlivet er opphørt.

Antirasistisk senter er imidlertid dypt uenig i hva utvalget tolker som opphold på selvstendig grunnlag. Som ektefelle/partner er søker helt avhengig av referansepersonen de første 3 årene i Norge, fordi hennes opphold er knyttet til referansepersonen. Denne 3- årsregelen fører til at ektefellen, som svært ofte er en kvinne, og noen ganger utenlandsk, mannlig partner til norsk kvinne eller mann, blir absolutt avhengig av sin partner/ektefelles status og godvilje. Riktignok kan kvinnen søke om opphold ved overgrep og ved vanskelig forhold ved retur, men dette er ikke enkelt å få bevist. Om kvinnen føler at hun har brutt bånd i hjemlandet tvinges hun derfor til "å holde ut". Utvalget filosoferer over menn som kynisk spekulerer i kvinners sårbarhet og vil som nevnt hindre dem i å gjennomføre familieetablering. Men utvalget går ikke inn på debatten om det finnes måter å gi kvinnene selvstendig oppholdstillatelse på, selv om deres opphold er basert på familieetablering/gjenforening i utgangspunktet. Hvorfor er det så vanskelig å tenke seg modeller etter mønster av EØS- regelverket?

Kapittel 9 Allmenne regler om oppholds-tillatelse mv.

§ 66 Søknad om oppholdstillatelse

I § 66 heter det som i dag at oppholdstillatelse skal være gitt før innreise, med unntak av de som søker asyl. Dersom oppholdstillatelse søkes etter at ekteskapet/samboerforholdet ble etablert i utlandet, er det en forutsetning at referansepersonen har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene.

Antirasistisk senter har som nevnt stor forståelse for utvalgets ønske om å komme tvangsekteskap til livs. Men å intervju gifte ungdommer etter at de er vendt tilbake til Norge, vil ikke løse et problem. Da er de allerede gift, og skaden er skjedd. Vi viser igjen til behovet for en innskjerpning av straffeloven og forebyggende arbeid.

§ 68 Krav om sikret underhold

I § 68 heter det at det kan lages forskrifter om krav til underhold og bolig.

Antirasistisk senter er bekymret over at en eventuell forsørgerplikten og krav om bolig vil kunne ramme utilsiktet. De mest ressurssterke innvandrerne og nordmenn får lov til å gjenforenes, mens de som har lav inntekt ikke får det.

Antirasistisk Senter går derfor imot at det skal kunne stilles krav om bolig og underhold da vi vet hva et stramt bolig og arbeidsmarked betyr for for visse grupper av mennesker, som f.eks innvandrere, i det norske samfunnet. Kravet om bolig var nemlig det største hindret for familiegjenforening fra og med midten av 70-åra og i store deler av 80-åra. Den daværende bestemmelsen førte til at mange levde i splittede familier. Hva det har ført til av menneskelige lidelser og andre konsekvenser er aldri blitt utredet. Det norske samfunnet har ikke noe å tjene på at mennesker lider på denne måten.

71 Fornyelse av oppholdstillatelse

I § 71 heter det at første gangs oppholdstillatelse gis som en midlertidig tillatelse for inntil 3 år.

Antirasistisk senter hilser velkommen at tillatelsen i utgangspunktet gis for tre år, og ikke ett, to eller tre år som nå. Bestemmelsen vil bety noe mindre byråkrati for utlendinger.

§ 72 Permanent oppholdstillatelse

I § 72 kan utlending etter søknad få permanent oppholdstillatelse dersom søker har bodd sammenhengende i landet de siste 3 år uten begrensninger i retten til å få permanent oppholdstillatelse. Permanent oppholdstillatelse gir rett til opphold uten tidsbegrensning, og gir et utvidet vern mot utvisning. Tillatelsen faller bort når innehaver har hatt bopel eller faktisk opphold utenfor riket sammenhengende i mer enn to år.

Antirasistisk senter mener prinsipielt, som tidligere nevnt, at innvandringen bedre kan reguleres med et regelverk tilsvarende EØS-regelverket, som baserer seg på tilbud om arbeid og underhold. I relasjon til § 72 mener vi at 3 års-regelen er basert på et system, som da gjør ektefelle/samboer svært utsatt. Sekundært bør ektefelle få permanent opphold etter ett års botid.

Antirasistisk senter er også skeptisk til at tillatelsen kan falle bort om vedkommende er utenfor riket i mer enn to år, som blant annet kan ramme barn og unge og andre som har arbeid eller andre grunner til å være bosatt andre steder. Vi foreslår at 3.ledd utgår.

Kapittel 10 Bortvisning og utvisning

§77 Utvisning

I følge paragraf 77 kan en utlending som en generell regel utvises når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføring av vedtak om å forlate riket, når utlendingen for mindre enn fem år siden har vært ilagt straff for forhold som etter norsk rett kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til straff i mer enn tre måneder eller flere ganger i løpet av de siste tre år er ilagt fengselsstraff, når et annet Schengen land har truffet beslutning om bortvisning/utvisning, når utlendingen har overtrådt straffelovens bestemmelser om terrorisme eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse og når hensynet til grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

Utlendinger med midlertidig oppholdstillatelse kan imidlertid bare utvises dersom det straffbare forholdet kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år og dersom straffeloven på vesentlig punkter er overtrådt. Har utlendingen permanent opphold, eller EØS-borger med tre års botid, kan bare utvises når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har vært straffet/ilagt særreaksjon for forhold som etter norske forhold kan føre til fengselsstraff i to år eller mer eller når utlendingen for mindre enn ett år siden her i landet har sonet eller er ilagt straff/særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer og når utlendingen har overtrådt terrorisme paragrafene i straffeloven eller har gitt trygt tilhold til noen som utlendingen vet har begått en slik forbrytelse og når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

For at EØS-borgere kan utvises er det et vilkår at det antas å måtte foreligge, personlige forhold, som innebærer en aktuell og tilstrekkelig alvorlig trussel mot grunnleggende samfunnshensyn. Men har EØS-borgeren overtrådt terrorisme paragrafene i straffeloven kan vedkommende utvises. For andre borgere skal det vurderes om utvisning vil være et uforholdsmessig tiltak, tatt i betraktning forholdets alvor og utlendingens tilknytning til landet, ovenfor utlendingen selv eller nærmeste familiemedlemmer. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Er en utlending født i landet, og har hatt uavbrutt fast bopel, kan vedkommende ikke utvises eller bortvises. Utvisning medfører et innreiseforbud, som enten gjøres varig eller tidsbegrenset.

Antirasistisk Senter er særlig opptatt av begrensninger i adgangen til å utvise utlendinger med permanent oppholdstillatelse. Dette er av særlig betydning i og med at det i denne gruppen er personer som har bodd i landet mesteparten av sitt liv, men som ikke har søkt eller ikke fått statsborgerskap. Deres faktiske hjem er således på alle måter i Norge, deres opprinnelse i et annet land er heller basert på emosjonelle bånd enn en reell territorial tilknytning til dette landet. Når statsborgerskap blir vanskelig tilgjengelig, som det også er i den nye statsborgerloven, så bør det norske lovverket reflektere behovet for et utvidet vern mot utvisning for denne gruppen med personer som har fast bopel og arbeid i Norge.

Vi lever i en tid med økende kriminalitet og terrorisme over grensene, som alle må forholde seg til. Senteret er likevel bekymret for rettssikkerheten til personer med permanent oppholdstillatelse, som rettmessig eller urettmessig kommer i myndighetenes søkelys. Norske statsborgere kan på samme måte delta i slike forbrytelser men vil være vernet mot utvisning. Antirasistisk senter mener derfor at samfunnet må ta på seg å finne måter nasjonalt å verne resten av befolkningen mot deres ugjerninger.

Antirasistisk Senter foreslår at utenlandske borgere med permanent opphold straffeforfølges på samme måte som andre norske borgere.

§ 79 Begrensning i adgangen til å utvise utlending som har permanent oppholdstillatelse

Antirasistisk Senter foreslår som et nytt ledd til § 79 at det på lignende måte som for EØS-borgeren settes som et vilkår for utvisning at det hos utlendingen må antas å foreligge, personlige forhold som innebærer en aktuell og tilstrekkelig alvorlig trussel mot grunnleggende samfunnshensyn.

Antirasistisk Senter er av den grunnleggende oppfatning at når en person har sonet en straff, så har vedkommende gjort opp for seg. Vi foreslår derfor at bokstav a og b utgår av 1. ledd i § 79, slik kan man får en lov som i større grad likestiller vernet mot utvisning av personer med permanent opphold med norske statsborgere.

Vi lever i en tid med økende kriminalitet og terrorisme over grensene, som alle må forholde seg til. Senteret er likevel bekymret for rettssikkerheten til personer med permanent oppholdstillatelse, som rettmessig eller urettmessig kommer i myndighetenes søkelys. Norske statsborgere kan på samme måte delta i slike forbrytelser men vil være vernet mot utvisning. Antirasistisk senter mener derfor at samfunnet må ta på seg å finne måter nasjonalt å verne resten av befolkningen mot deres ugjerninger.

Antirasistisk senter foreslår at utenlandske borgere med permanent opphold straffeforfølges på samme måte som andre norske borgere.

§ 80 Begrensning i adgangen til å utvise utlending som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

Utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen kan bare utvises når det foreligger grunnlag som nevnt i §§ 77 til 79 og de EØS-rettslige hensyn til offentlig orden eller sikkerhet tilsier det. Det er et vilkår at det hos utlendingen foreligger, eller må antas å foreligge, personlige forhold som innebærer en aktuell og tilstrekkelig alvorlig trussel mot grunnleggende samfunnshensyn. Utlending som har overtrådt straffeloven §§ 147a eller 147b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, kan utvises.

§ 81 Krav til forholdsmessighet

Utvalget gjentar den nåværende bestemmelsen i utlendingsloven om forholdsmessighet. Utvisning besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de

nærmeste familiemedlemmene. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Antirasistisk senter mener at denne bestemmelsen er mer enn en bestemmelse som beskytter myndighetene mot internasjonal kritikk enn utlendinger mot utvisning. Vi har sett i mange utvisningssaker at denne bestemmelsen står fram som en illusorisk bestemmelsen.

Kapittel 11 Absolutt vern mot utsendelse (non refoulement)

§ 90 Utlendingens rett til å uttale seg

Antirasistisk senter foreslår at ordlyden i § 90 om utlendingens rett til å uttale seg endres til at utlendinger i alle saker får anledning til å uttale seg før det foreligger et vedtak.

§ 91 Unntak fra plikten til å fremlegge saksopplysninger for søkeren til uttalelse

Antirasistisk senter ønsker å fjerne myndighetenes rett til å unnlate å fremlegge saksopplysninger for søkeren til uttalelse slik det er formulert i § 91. Vi ønsker at denne paragrafen utgår.

§ 92 Veiledningsplikt

I sak om bortvisning, utvisning og tilbakekall av gitt tillatelse, og når utlending påberoper seg å være flyktning, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og rettshjelp, jf. denne lovs § 103, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FNs høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningsorganisasjon.

§ 93 Utlendingens møte- og opplysningsplikt

I § 93 gis utlendingen plikt til å avklare sin identitet i den grad utlendingsmyndighetene krever det.

Antirasistisk senter synes det er rett og rimelig at en utlending skal avklare sin identitet, men ønsker en tilføyelse i § 93 om at myndighetenes krav om at utlendingen avklarer sin identitet er begrenset av at utlendingen ikke setter seg i fare. Noen ganger kreves det at utlending setter seg i forbindelse med myndigheter, som kan utsette utlendingen selv eller dennes familie for fare.

§ 94 Opplysningsplikt

I § 94 om opplysningsplikten heter det at andre offentlige myndigheter skal gi opplysninger til utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikten. Opplysningsplikten dreier seg ikke bare om utlendingens navn og adresse, men alle personlige forhold. Arbeidstilsynet og petroleumsmyndighetene skal kunne gjøre det samme.

Antirasistisk senter ønsker at hele paragraf 94 må utgå, fordi den representerer en total manglende respekt for utenlandske borgeres rettsikkerhet og følelse av trygghet. Vi mener den til og med representerer et brudd på rettsstatens prinsipper om maktfordeling. Sivile myndigheters taushetsplikt bør fortsatt være hellig og ukrenkelig av prinsipielle hensyn, men også ut fra faglige hensyn. Sivile myndigheter har kun kompetanse til å vurdere

konsekvensene innen sitt fagfelt. Kontrollmyndighetene må ta ansvaret med å forfølge sine behov for kontroll på andre måter enn å etablere et angiversamfunn.

§ 95 Vandelskontroll i sak om familieetablering, jf. §§ 58 og 59

§ 95 tar opp muligheten for politiet til å benytte vandelsopplysninger som grunnlag for eventuelt å avslå en søknad om opphold.

Antirasistisk senter noterer seg at utvalget ønsker denne bestemmelsen for å forhindre at søker og dennes barn vil bli utsatt for mishandling og utnyttning, men vi er likevel skeptiske til en slik bestemmelse, som kan bli brukt mot personer som ikke står i reell fare for å bli utnyttet. Vi antar at politiet og utlendingsmyndighetene primært vil rette søkelyset mot mannelige referansepersoner til søker fra 3. verden og Øst-Europa, men overser at også søkere fra andre deler av verden kan utsettes for mishandling i Norge. Antirasistisk Senter ser heller at det kommer en paragraf som hjemler plikten til myndighetene å informere om straffelovens bestemmelser på området og om ulike rettshjelpstilbud. Vi ser dette som en oppfølging av utredningen om vold mot kvinner.

§ 96 Vandelskontroll i sak om visum etter § 9

I § 96 kan UDI innhente uttalelse fra politiet om det er grunn til å undersøke referansepersonensandel ved søknad om visum.

Antirasistisk Senter har de samme innvendinger her som ovenfor, og lurer i tillegg på det prinsipielle her. Det er en fare for at flere med et kriminelt rulleblad vil bli nektet adgang i og med at skjønnet vil bli tillagt stor vekt.

§ 97 DNA-testing og § 98 Alderstesting

I paragrafene 97 og 98 åpnes det for at referansepersonen og søker kan ta DNA test for å bevise slektskap, og i noen tilfeller kan partene pålegges å teste seg.

Antirasistisk senter vet at en del asylsøkere har valgt å la seg DNA teste for å bli trodd og få fortgang i en sak, men vi er generelt skeptiske til å la slike virkemidler bli grunnlag for prøving av saker. Igjen vil det være feilkilder i alle tilfelle hvor man ikke velger å bruke denne metoden.

§ 99 Registrering av opplysninger og § 100 Gebyr

I Paragrafene 99 og 100 gis det tillatelse til at utlendingsmyndighetene kan registrere personopplysninger og ta gebyr for behandling av saker etter loven.

Antirasistisk senter er av den oppfatning at det kun skal registreres opplysninger av betydning for saken og ser helst at det ikke tas gebyr. Mange bosatt i Norge har relasjoner i utlandet og forretnings- og organisasjonslivet bør også kunne fungere uten for store hindringer.

§ 101 Iverksetting av vedtak

I § 101 settes betingelsene for iverksetting av vedtak. I 4.ledd åpnes det for muligheten til å uttransportere utlendingen raskt før et endelig vedtak foreligger.

Antirasistisk senter kan også se tilfelle, hvor slik uttransportering kan være effektiv, særlig der hvor det foreligger grov kriminalitet. Vi ber om at slike grunner oppgis, slik at dette ikke blir en sekkebestemmelse som kan bidra til å undergrave hovedregelen om at et endelig vedtak skal foreligge.

§ 102 Ansvar for utgifter mv.

I § 102 heter det at utlending må betale utgiftene ved egen utreise pluss for eventuelt vakthold. Om et transportselskap har ført inn personer som blir bortvist/utvist er de ansvarlige for å returnere søker tilbake til utgangspunktet og eventuelt å dekke utgifter til vakthold.

Antirasistisk senter er svært uenig i disse bestemmelsene. At en person må betale utgiftene ved egen utreise er naturlig. Men vi finner det høyst urimelig at de også skal betale for vakthold, hvis nødvendighet blir definert av myndighetene. Vi finner det også helt urimelig at transportselskaper, som har kontrollert reisepapirer, utover dette blir ansvarlige for kontroll av grunnlaget for personens opphold i Norge. Vi foreslår derfor at 2. punkt i 1.ledd utgår, at 2.ledd omformuleres til at transportselskaper har plikt til å kontrollere at reisende har nødvendige reisepapirer, det samme for 3.ledd og 4.ledd.

§ 103 Rettshjelp

I § 103 skisseres betingelsene for å få rettshjelp. Kun enkelte persongrupper skal få rettshjelp og bare noen får i både første instans og ved klage.

Antirasistisk Senter er sterkt kritisk til de begrensninger som de senere år er gjort i forhold til utlendingers muligheter til å få rettshjelp. Når innvandringsreguleringen er så restriktiv, vil det være et stort behov for å prøve myndighetenes vedtak. Senteret ønsker at hele paragrafen omformuleres slik at det blir en generell rett til å søke rettsråd i første instans, så vel som ved klage. Utfordringen vil være å bygge et rettsrådssystem som gir de som trenger det utfyllende veiledning og som samtidig er kostnads effektivt.

II. Særskilte regler for søknader om beskyttelse (asylsaker)

§ 104 Tidspunkt for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Opplysning av saken

I § 104 settes betingelsene for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Her heter det blant annet at søker plikter å gjøre sitt beste for å fremskaffe dokumentasjon og i forklaringen hevder utvalget at man normalt ikke vil pålegge en asylsøker å ta kontakt med hjemlandets myndigheter.

Antirasistisk senter ber om at et nytt ledd eksplisitt uthever at asylsøker ikke skal pålegges å ta kontakt med hjemlandets myndigheter.

§ 105 Søkerens rettsstilling under behandlingen av søknaden

I § 105 kan utlending pålegges å oppholde seg i en bestemt kommune inntil søknaden er endelig avgjort. Søker har også stort sett rett til å ta arbeid, om det blant annet ikke er tvil om utlendingens identitet.

Antirasistisk senter er imot at søker skal pålegges fast bostedskommune, men at en utlending tilbys støtte fra en kommune. Vi ber om at 1. ledd blir omformulert. Vi er også skeptiske til 2.ledd som setter som et premiss at identitet er fastslått før vedkommende kan ta arbeid. Vi ber her om at punkt b omformuleres slik at dette kun kan gjøres når søker ikke er villig til å legge fram nødvendig dokumentasjon.

§ 107 Oversending av opplysninger

I § 107 heter det at utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikten kan gi andre Schengenland opplysninger om enkeltpersoner til bruk ved behandling av en sak.

Antirasistisk Senter mener også her at opplysningsplikten må begrenses av hva som er absolutt nødvendig for å bekrefte identitet og reiserute.

III. Tvangsmidler

108 Fotografi og fingeravtrykk og § 109 Behandling av fingeravtrykk. Eurodac

I § 108 og § 109 gis det tillatelse til å ta fingeravtrykk og fotografi og det heter at det kan tas fingeravtrykk med tvang og at politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskning av kriminelle handlinger.

Antirasistisk Senter er også her bekymret for den vide registreringen av alle utlendinger og den vide adgangen for politiet til å bruke disse opplysningene også ved andre forhold. Vi foreslår at 2. setning i 2.ledd utgår og at 5.ledd i § 108 utgår. Vi kan heller ikke skjønne at det er nødvendig med fingeravtrykk for andre saker enn i sak om asyl, som i sin natur har mindre dokumentasjon, og ønsker bruken begrenset til disse sakene.

§ 110 Undersøkelse

I § 110 gis det anledning for utlendingsmyndigheten etter rettens tilsagn til å foreta undersøkelse av utlendingens person, bolig, eller annet oppbevaringssted når det er grunn til å tro at dette kan ha vesentlig betydning for saken, avklaring av identitet og søke etter penger til å dekke innreise.

Antirasistisk senter er sterkt i mot denne bestemmelsen, som ikke dreier seg om kriminelle forhold, men sivile forhold hvor myndighetenes ønske om en rask avklaring står i strid med en persons integritet. Vi ber om at denne paragrafen utgår.

§ 111 Beslag

I § 111 kan det tas beslag i utlendingens reisedokument, billetter og annet materiale som kan avklare identitet og når det er grunn til å tro at utlending vil unndra seg iverksettelse og uttransportering.

Antirasistisk Senter foreslår at det kan tas kopi av reisedokumenter og annet materiale og foreslår paragrafen endret tilsvarende.

§ 112 Meldeplikt og bestemt oppholdssted

I § 113 kan utlendingen pågripes og fengsles når vedkommende nekter å oppgi sin identitet, eller det er grunn til å tro at identiteten er falsk, og når det er grunn til å tro at utlending ikke gjør det som er nødvendig for å skaffe seg gyldig reisedokument ved å kontakte landets utenriksstasjon.

Antirasistisk senter er av den oppfatning at fengsling kun bør finne sted ved grove kriminelle handlinger. Ingen av de nevnte handlinger dreier seg om grov kriminalitet og paragrafen kan utgå. Det er listet andre bestemmelser i loven, som tar opp behovet for meldeplikt. Å tvinge en person som selv definerer seg som asylsøker til å kontakte sin utenriksstasjon er uhørt.

§ 114 Utlendingsinternat

I paragraf 114 gis det anledning til å bringe de ovennevnte grupper av personer inn til et utlendingsinternat, som ikke underlegges kriminalomsorgen men politiet.

Antirasistisk Senter er imot denne paragrafen, som i praksis betyr en fengsling av ikke-kriminelle. En annen sak er at alle grupper søkere anbringes her, kriminelle, voksne, barn, familier etc.

§ 115 Generelt om bruk av tvangsmidler

I § 115 heter det at et tvangsmiddel kun kan brukes når det er tilstrekkelig grunn til det og det ikke vil være et uforholdsmessig inngrep.

Antirasistisk senter føler seg ikke beroliget av denne paragrafen, i og med at det er myndighetene som hele tiden står for vurderingen.

Kapittel 14 Avsluttende bestemmelser

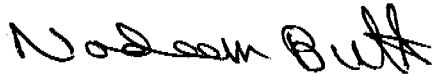
§ 118 Straff

I paragraf 118 heter det at de som overtrer utlendingsloven eller gir uriktige opplysninger i saken, kan straffes med bøter eller fengsel i inntil 6 måneder. Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes arbeidsgivere som utnytter utlendingers arbeidskraft eller når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven, ved falske forespeilinger forleder utlending til å reise inn i riket eller overlater til en annen pass og andre reisedokumenter. Med bøter og fengsel inntil 3 år straffes den som hjelper utlending til ulovlig reise og opphold i Norge eller annet Schengenland. Med bøter og fengsel inntil 6 år straffes den som i vinnings hensikt driver

organisert ulovlig virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til å reise inn i riket.
Medvirkning straffes på samme måte.

Antirasistisk Senter mener prinsipielt at hele denne paragrafen må ut av utlendingsloven og inn i Straffeloven. Vi mener at kun 1. ledd bør bli stående i utlendingsloven. Vi mener også at bokstav d i 2. ledd og 3.ledd bør utgå og heller flyttes opp til 1.ledd.

Med vennlig hilsen
Antirasistisk senter

Nadeem Butt
Leder

Emrullah Gürsel
rådgiver